

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3371

av Hans Linde m.fl. (V)

med anledning av skr. 2015/16:114 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast vid årsskiftet 2016/17 bör återkomma till riksdagen med ett förslag på nytt regelverk för svensk vapenexport och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka inom EU för att unionen inför ett vapenembargo mot Saudiarabien, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som konsekvent står upp för demokrati och folkstyre, ett land som aktivt och konsekvent arbetar för fred och nedrustning samt ett land som fördömer varje brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett var, av vem eller med vilka motiv de begås. Sverige har alla möjligheter att vara en sådan röst.

Utrikesminister Margot Wallströms kritik gentemot Saudiarabien, erkännandet av Palestina och inrättandet av en nedrustningsambassadör är välkomna exempel på hur Sverige kan gå före och göra skillnad. Men för att kunna vara en röst för mänskliga rättigheter, nedrustning, fred och jämställdhet med trovärdighet krävs att Sverige slutar beväpna auktoritära regimer, länder som befinner sig i krig och stater som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna.

Sverige är en av världens största vapenexportörer och exporten har nästan fyrdubblats sedan 1994. Bland köparna återfinns en lång rad diktaturer, krigförande

stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Dubbelmoralen i svensk vapenexport visade sig inte minst under de folkliga protesterna i Nordafrika och Mellanöstern. Folket krävde frihet, demokrati och social rättvisa, samtidigt som Sverige levererade vapen till dessa auktoritära regimer. Behovet av grundläggande reformering av krigsmateriellagstiftningen har dessutom understrukits av Saudiaffären och Projekt Simoom, där det avslöjats att den dåvarande borgerliga regeringen gett sitt godkännande till att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) inlett ett samarbete med Saudiarabien med syfte att bistå saudierna i byggandet av en fabrik för antitankvapen.

Sveriges regelverk för export av krigsmateriel behöver förändras i grunden och Vänsterpartiets mål är tydligt – vi vill se en värld i fred, utan vapen. Därför menar vi att Sveriges vapenexport på sikt helt ska avvecklas.

3 Svensk krigsmaterielexport

I skrivelse 2015/16:114 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, beskriver regeringen den svenska vapenexporten under 2015. Värdet på export av krigsmateriel under 2015 var ca 7,6 miljarder kronor. Året innan exporterade Sverige för 8 miljarder kronor. Det är en minskning med ca 4 procent jämfört med 2014, men enligt Inspektionen för strategiska produkter (ISP) väntas den öka igen i och med kommande stora affärer. Bland annat förbereds en större affär med Förenade Arabemiraten. Under 2015 har leveransen av större system varit jämförelsevis låg, vilket påverkar statistiken. De enskilt största mottagarländerna 2015 var Norge, USA, Finland, Indien och Tyskland. Under 2015 har exporttillstånd även beviljats till länder som Saudiarabien, Thailand, Singapore, Turkiet, Qatar, Mexiko och Brunei.

Minskningen av svensk vapenexport under 2015 måste också ses i ljuset av att vapenexporten kraftigt ökat under ett flertal år. En rapport från Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) visar att Sverige – totalt – ökade vapenexporten under den senaste femårsperioden, 2010–2014, med 23 procent jämfört med perioden 2005–2009. Enligt rapporten från Sipri gick 52 procent av svensk vapenexport 2010–2014 till rena diktaturer eller bara delvis fria länder.

4 Sveriges regelverk för export av krigsmateriel

Den nuvarande svenska krigsmaterielexportlagstiftningen vilar formellt på grundprincipen att export av krigsmateriel är förbjudet, men att dispenser kan ges. Detta kryphål har genererat mycket kritik och en parlamentarisk utredning tillsattes 2012:

Krigsmaterielexportöversynskommittén, KEX, med uppdraget att se över hur Sverige kan stärka exportkontrollen till icke-demokratier. Utredningen blev försenad, men presenterade sina slutsatser i juni 2015. Förslagen har remitterats och bereds nu på Regeringskansliet. Eftersom beredningen pågår avstår Vänsterpartiet i år från att lägga konkreta förslag på regelförändringar. Vi inväntar regeringens förslag.

För Vänsterpartiet är nedrustning, demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna centrala mål för den svenska utrikespolitiken. Den svenska vapenexporten – med gällande regelverk – strider mot samtliga dessa mål. För oss är målen inte förenliga med att exportera vapen till länder som kränker de mänskliga rättigheterna, krigförande stater eller diktaturer. Det är viktigt att det inte finns några möjligheter till undantag eller kryphål i lagstiftningen. Vänsterpartiet vill att riksdagen ger regeringen ett tydligt uppdrag att återkomma till riksdagen med regelförändringar för att förhindra att frågan dras i långbänk och försenas ytterligare. Sedan riksdagens beslut den 19 maj 2011, att regeringen ska lämna förslag till ny lagstiftning med skärpt exportkontroll av krigsmateriel gentemot icke-demokratiska stater, har Sverige exporterat krigsmateriel till icke-demokratier för 15 miljarder kronor.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på nytt regelverk för svensk vapenexport senast vid årsskiftet 2016/17. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Vapenembargo mot Saudiarabien

Den 25 februari 2016 antog EU-parlamentet en resolution med krav på ett vapenembargo mot Saudiarabien, med anledning av landets krigföring i Jemen. EU-parlamentet menar att exporten av vapen till Saudiarabien strider mot EU:s egna regler. Parlamentets beslut innebär att EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor, Federica Mogherini, får i uppdrag att ta fram ett förslag på vapenembargo mot Saudiarabien. Beslutet är också en tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till Saudiarabien. Vänsterpartiet delar kravet i resolutionens och menar att regeringen bör stötta Federica Mogherini att agera i enlighet med EU-parlamentets rekommendation.

Sverige bör verka inom EU för att unionen inför ett vapenembargo mot Saudiarabien. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Som en konsekvens av beslutet i EU-parlamentet beslutade Nederländerna i mars att införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien med hänvisning till både Saudiarabiens massiva bombningar av Jemen och massavrättningar. Vänsterpartiet anser att Sverige bör följa Nederländernas exempel.

Sverige bör införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Hans Linde (V)

Stig Henriksson (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Birger Lahti (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)